

บทที่ 3

มาตรฐานหลักสูตรนักบัญชีในประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนวิชาการบัญชีในประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรซึ่งหน่วยงานที่กำกับดูแลเกี่ยวกับหลักสูตรระดับอุดมศึกษา คือ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำหรับหลักสูตรทางด้านวิชาชีพจะต้องผ่านความเห็นชอบของสภาวิชาชีพที่กำกับดูแล ซึ่งหลักสูตรทางการบัญชีอยู่ในความดูแลของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ มาตรฐานหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทางการบัญชี มีดังนี้

- เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี
- กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
- หลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี

3.1 เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นผู้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษา เพื่อเป็นกลไกในการกำหนดนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและมาตรฐานการศึกษาของชาติ คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2549) ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานการอุดมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา คือ มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต ที่กำหนดว่า “บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง และพลโลก” ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรต้องมีการคำนึงถึง การผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ เชี่ยวชาญในวิชาชีพของตน มีคุณธรรมและจริยธรรม และมีสุขภาพดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

คณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นผู้กำกับดูแล และกำหนดเกณฑ์เพื่อรักษามาตรฐานวิชาการและวิชาชีพโดยได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2548 สำหรับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน โดยระบุเกณฑ์ในการจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดการศึกษา การคิดหน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตรวมและระยะเวลาการศึกษา โครงสร้างหลักสูตร จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา การลงทะเบียนเรียน เกณฑ์การวัดผลและการสำเร็จการศึกษา ชื่อปริญญา การประกันคุณภาพหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร

เกณฑ์มาตรฐานสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี กำหนดให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต ในขณะที่หลักสูตรปริญญาตรีต่อเนื่อง ซึ่งจัดสำหรับผู้จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กำหนดให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 72 หน่วยกิต โดย 1 หน่วยกิตของรายวิชาภาคทฤษฎีใช้เวลาบรรยายไม่ต่ำกว่า 15 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ ส่วนรายวิชาภาคปฏิบัติใช้เวลาฝึกหรือทดลองไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ

สำหรับโครงสร้างหลักสูตรมีการกำหนดสัดส่วนของหน่วยกิตของแต่ละหมวดวิชา โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตมีคุณลักษณะทั้งความรู้ คุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งสุขภาพกายและจิตใจ โครงสร้างหลักสูตรประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะ และหมวดวิชาเลือกเสรี

- หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร มีคุณธรรมและจริยธรรม สุขภาพกายและจิตใจที่ดี โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ และภาษา ทั้งนี้ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต สำหรับหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี และสามารถยกเว้นรายวิชาที่ศึกษามาแล้วในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทั้งนี้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่ยกเว้นและรายวิชาที่ศึกษาเพิ่มเติมรวมกันแล้วต้องไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

- หมวดวิชาเฉพาะ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ศึกษา ให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต

- หมวดวิชาเลือกเสรี มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามที่ตนเองถนัด หรือสนใจ ให้มีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

นอกจากนี้ยังกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการบริหารจัดการหลักสูตร เช่น จำนวนและคุณวุฒิของอาจารย์ประจำหลักสูตร กำหนดว่าจะต้องมีอาจารย์ประจำหลักสูตรซึ่งมีคุณวุฒิตรงหรือสัมพันธ์กับสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่น้อยกว่า 5 คน เป็นต้น

สถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรจะต้องดำเนินการให้ครอบคลุมตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2548 จึงจะได้รับการรับรองหลักสูตรและสามารถเปิดสอนหลักสูตรนั้นได้ โดยในแต่ละหลักสูตรจะต้องกำหนดระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตรใน 4 ประเด็น คือ การบริหารหลักสูตร ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน การสนับสนุนและการให้คำแนะนำนักศึกษา และความต้องการของตลาดแรงงาน สังคม และ/หรือความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต โดยหลักสูตรจะต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยและปรับปรุงเป็นระยะ ๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี

ข้อกำหนดที่กล่าวมาข้างต้นมุ่งเน้นให้สถาบันอุดมศึกษาผลิตบัณฑิตให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ระหว่างการศึกษา ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ จึงได้มีการกำหนดให้ทำการติดตามผลจากความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต และความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

3.2 กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF:HE) โดยมุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิ โดยคาดหวังมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตตามมาตรฐานขั้นต่ำของแต่ละคุณวุฒิ

ระดับคุณวุฒิตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ 6 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 อนุปริญญา (3 ปี)
- ระดับที่ 2 ปริญญาตรี
- ระดับที่ 3 ประกาศนียบัตรบัณฑิต
- ระดับที่ 4 ปริญญาโท
- ระดับที่ 5 ประกาศนียบัตรบัณฑิตชั้นสูง
- ระดับที่ 6 ปริญญาเอก

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิแบ่งเป็นสายวิชาการและสายวิชาชีพ สายวิชาการเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ทางด้านศิลปศาสตร์หรือด้านวิทยาศาสตร์ ส่วนสายวิชาชีพมุ่งเน้นในศาสตร์เชิงประยุกต์ เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพ

ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา นอกจากจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรแล้วยังต้องสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานตามคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

อย่างไรก็ดีในขณะนี้สำนักงานการอุดมศึกษาได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาขา/สาขาวิชาของทุกสาขาวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา/ปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรเสร็จบางบางสาขาวิชา สำหรับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชี พ.ศ. 2553 ประกาศใช้เมื่อ 30 กันยายน 2553

ดังนั้นหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของสถาบันอุดมศึกษาจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี แต่อาจมีการเพิ่มเติมส่วนที่เป็นอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษานั้น

การจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิแต่ละสาขาวิชาแทนการใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรี พ.ศ. 2548 ทำให้มีการพิจารณาเกณฑ์ของแต่ละหลักสูตรได้สอดคล้องเหมาะสมกับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิเฉพาะเจาะจงกว่าเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์สำหรับทุกหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

คุณลักษณะของบัณฑิตทางบัญชีที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี ประกอบด้วย

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อตนเอง วิชาชีพ และสังคม
- 2) มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการบัญชี ทักษะทางวิชาชีพ และศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง
- 3) มีความสามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ บูรณาการความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพบัญชีอย่างเป็นระบบ
- 4) มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล ความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ทุกระดับอย่างเหมาะสม
- 5) มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถสื่อสารและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันอุดมศึกษาอาจเพิ่มเติมคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา เอกลักษณ์และ/หรืออัตลักษณ์ของสถาบัน

เพื่อให้บัณฑิตทางบัญชีมีคุณลักษณะตามที่กำหนด การจัดหลักสูตรเพื่อให้ได้มาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้านตามมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ดังนี้

- 1) **คุณธรรม จริยธรรม**
 - 1.1) มีความรู้และความเข้าใจในคุณค่าแห่งวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ
 - 1.2) มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย เคารพและสามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันและสังคม
 - 1.3) สามารถบริหารเวลาและปรับวิถีชีวิตอย่างสร้างสรรค์ในสังคม
 - 1.4) มีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวอย่างมีคุณธรรม
- 2) **ความรู้**
 - 2.1) มีความรู้และความเข้าใจในแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และวิธีการทางการบัญชี

2.2) มีความรู้และความเข้าใจในองค์ความรู้ทางด้านอื่นที่สัมพันธ์กับองค์ความรู้ด้านการบัญชี โดยสามารถบูรณาการและนำมาประยุกต์ใช้ได้เหมาะสม

2.3) มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการปฏิบัติงานด้านการบัญชีและอื่น ๆ โดยใช้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์

2.4) สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงวิชาการ การวิจัย และวิชาชีพทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3) ทักษะทางปัญญา

3.1) สามารถสืบค้นข้อมูล ประมวลข้อมูล และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการระบุและวิเคราะห์ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้ด้วยตนเอง

3.2) สามารถประยุกต์และบูรณาการความรู้ทางการบัญชีและด้านอื่นที่สัมพันธ์กันใช้ทักษะทางวิชาชีพและดุลยพินิจในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ

3.3) สามารถติดตาม ประเมินผล และรายงานผลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1) สามารถปฏิบัติและรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และวัฒนธรรมขององค์กรได้เป็นอย่างดี

4.3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมงาน

4.4) มีความรับผิดชอบการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาชีพบัญชีของตนเองอย่างต่อเนื่อง

5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

5.1) มีทักษะการใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ในการแปลความหมาย และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาหรือข้อโต้แย้ง

5.2) สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูดและการเขียน รู้จักเลือกและใช้รูปแบบการนำเสนอที่เหมาะสมกับปัญหาและกลุ่มผู้ฟังที่แตกต่างกัน

5.3) สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคนิคการสื่อสารที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล การแปลความหมาย และการสื่อสารสารสนเทศ

สถาบันอาจเพิ่มเติมมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษา เอกลักษณ์และ/หรืออัตลักษณ์ของสถาบัน

โครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี สอดคล้องกับเกณฑ์หลักสูตรระดับปริญญาตรี ซึ่งประกอบด้วย หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 84 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิต

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี เนื้อหาสาระสำคัญของหมวดวิชาเฉพาะ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบอาชีพบัญชี (International Education Standard for Professional Accountant: IES) แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ความรู้ด้านการบัญชี การเงิน และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 1.1) การบัญชีการเงิน และรายงานทางการเงิน
- 1.2) การบัญชีเพื่อการจัดการ และการควบคุม
- 1.3) การภาษีอากร
- 1.4) กฎหมายธุรกิจ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- 1.5) การตรวจสอบและให้บริการให้ความเชื่อมั่น
- 1.6) การเงินและการจัดการทางการเงิน
- 1.7) คุณค่าแห่งวิชาชีพและจรรยาบรรณ

โดยครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ ต่อไปนี้

- 1) แนวคิด ทฤษฎี หลักการและวิธีการบัญชี การจัดทำและนำเสนอรายงานทางการเงิน ความสำคัญและการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ
- 2) มาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และกฎหมายทางการบัญชี การบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ และกิจการที่ไม่หวังผลกำไร
- 3) แนวคิดการบริหาร การวางแผนและการงบประมาณ การบริหารต้นทุน การควบคุมคุณภาพ การวัดผลการดำเนินงาน การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ การใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อการตัดสินใจ
- 4) แนวคิด วิธีการ และกระบวนการควบคุมเพื่อให้ได้ข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้ และการดูแลรักษาทรัพย์สิน
- 5) กฎหมายภาษีอากร ผลกระทบของกฎหมายและการตีความที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการเงินและการบริหาร
- 6) กฎหมายธุรกิจและสภาพแวดล้อมทางกฎหมาย กฎหมายว่าด้วยบริษัทจำกัด หลักทรัพย์ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพบัญชี ข้อแตกต่างทางกฎหมายของต่างประเทศที่นักบัญชีควรรู้

7) การตรวจสอบภายในกิจการ การประเมินความเสี่ยงและการตรวจสอบการทุจริต
แนวทาง วิธีการ มาตรฐานในการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการการตรวจสอบและบริการให้ความเชื่อมั่น

8) ขอบเขต กฎหมาย ข้อบังคับ เทคนิคการตรวจสอบบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี การวางแผน การสอบบัญชี และรายงานการสอบบัญชี

9) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน การจัดการทางการเงิน การวิเคราะห์งบการเงิน เครื่องมือทางการเงิน ตลาดทุนและตลาดเงินในประเทศและต่างประเทศ และการจัดการทรัพยากรทางการเงิน

10) คุณค่าแห่งวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี และความรับผิดชอบต่อสังคมของนักบัญชี

2) ความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ

2.1) เศรษฐศาสตร์

2.2) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ

2.3) ธรรมชาติของธุรกิจ

2.4) จริยธรรมทางธุรกิจ

2.5) ตลาดการเงิน

2.6) วิธีการเชิงปริมาณ

2.7) พฤติกรรมองค์กร

2.8) การจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์

2.9) การตลาด

2.10) ธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์

โดยครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ ต่อไปนี้

1) เศรษฐศาสตร์จุลภาค และเศรษฐศาสตร์มหภาค

2) ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและตลาดการเงิน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจ

3) การใช้วิธีการเชิงปริมาณ สถิติ และการวิจัย

4) หลักการบริหารจัดการที่ดี ความเสี่ยงและการบริหารความเสี่ยง จรรยาบรรณทางธุรกิจ

5) องค์กรและสภาพแวดล้อม กฎหมาย การเมือง สังคม เทคโนโลยี การต่างประเทศ วัฒนธรรมองค์กร แรงผลักดันของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีต่อองค์กร การพัฒนาสู่ความยั่งยืน พลวัตของกลุ่มและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจัดการการเปลี่ยนแปลง

6) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารโครงการ การตลาด

7) การสนับสนุนการตัดสินใจและกลยุทธ์ การให้คำปรึกษาทางธุรกิจ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการจัดการทั่วไป

8) การค้าระหว่างประเทศ การเงินระหว่างประเทศ และโลกาภิวัตน์

3) ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ ต่อไปนี้

- 3.1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.2) ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.3) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.4) ทักษะการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3.5) ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในบทบาทของผู้บริหาร ผู้ประเมินและผู้ออกแบบระบบสารสนเทศ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือบูรณาการ

อย่างไรก็ดีการถือปฏิบัติตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบัญชี เป็นการถือปฏิบัติให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่การรับรองหลักสูตรปริญญาตรีบัญชีสำหรับผู้มีคุณสมบัติเป็นสมาชิกสามัญของสภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งจะสามารถปฏิบัติงานจัดทำบัญชีและสอบบัญชีรับอนุญาต จะต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของสภาวิชาชีพบัญชี

3.3 หลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี

ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 มาตรา 7 (6) กำหนดให้สภาวิชาชีพบัญชีมีอำนาจหน้าที่ในการรับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิก และในมาตรา 13(3) กำหนดว่าสมาชิกสามัญต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีหรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง หรือสำเร็จการศึกษาด้านอื่นตามที่สภาวิชาชีพกำหนด ดังนั้นหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีนอกจากจะต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานระดับอุดมศึกษาแล้วยังต้องสอดคล้องกับแนวทางในการรับรองหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชีด้วย

ประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 5/2553 เรื่องหลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี ได้กำหนดแนวทางในการพิจารณารับรองวุฒิปริญญาตรีทางการบัญชีหลักสูตรใหม่หรือหลักสูตรปรับปรุงที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป ซึ่งหลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชีสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามสถาบันอุดมศึกษาสามารถกำหนดเนื้อหาวิชาและชื่อรายวิชาเพื่อแสดงอัตลักษณ์ของแต่ละสถาบันได้แต่ต้องครอบคลุมเนื้อหาวิชาตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

โครงสร้างหลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วยหมวดวิชาศึกษาทั่วไป อย่างน้อย 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ อย่างน้อย 90 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี อย่างน้อย 6 หน่วยกิต หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรจำนวน 126 หน่วยกิต วิชาในหมวดวิชาเฉพาะสูงกว่า

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของคณะกรรมการการอุดมศึกษาจำนวน 6 หน่วยกิต รายละเอียดของหมวดวิชาเฉพาะ 90 หน่วยกิตประกอบด้วย

1) วิชาแกน 42 หน่วยกิต

1.1) ประกอบด้วย 4 รายวิชา 12 หน่วยกิต ดังต่อไปนี้

(1) การภาษีอากร 1	3 หน่วยกิต
(2) การบัญชีขั้นต้น/ขั้นต้น	3 หน่วยกิต
(3) หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ 3	หน่วยกิต
(4) การจัดการเชิงกลยุทธ์	3 หน่วยกิต

1.2) กลุ่มภาษาอังกฤษสำหรับธุรกิจ 6 หน่วยกิต และ

1.3) รายวิชาที่เป็นความรู้ด้านองค์กรและธุรกิจ โดยเนื้อหาต้องครอบคลุมทุกหัวข้อการเรียนรู้รวมอย่างน้อย 24 หน่วยกิต ดังนี้

ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ ความรู้ด้านสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ความรู้ด้านบรรษัทภิบาล ความรู้ด้านจรรยาบรรณการประกอบธุรกิจ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์ ความรู้ด้านตลาดการเงินและตลาดทุน ความรู้ด้านวิธีการเชิงปริมาณ ความรู้ด้านพฤติกรรมองค์กร ความรู้ด้านการจัดการ และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ความรู้ด้านการตลาด และความรู้ด้านธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์

2) วิชาเอก ประกอบด้วย 11 รายวิชา 33 หน่วยกิต

2.1) การบัญชีขั้นกลาง 1/ขั้นกลาง 1	3 หน่วยกิต
2.2) การบัญชีขั้นกลาง 2/ขั้นกลาง 2	3 หน่วยกิต
2.3) การบัญชีขั้นสูง 1/ขั้นสูง 1	3 หน่วยกิต
2.4) การบัญชีขั้นสูง 2/ขั้นสูง 2	3 หน่วยกิต
2.5) การบัญชีต้นทุน 1	3 หน่วยกิต
2.6) การบัญชีต้นทุน 2	3 หน่วยกิต
2.7) การตรวจสอบภายในและการควบคุมภายใน	3 หน่วยกิต
2.8) การสอบบัญชี	3 หน่วยกิต
2.9) ระบบสารสนเทศทางการบัญชี	3 หน่วยกิต
2.10) รายงานการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน	3 หน่วยกิต
2.11) การภาษีอากร 2	3 หน่วยกิต

3) วิชาเลือกเฉพาะ

ประกอบด้วยวิชาสัมมนาไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และรายวิชาในกลุ่มต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 3.1) กลุ่มวิชาการบัญชีการเงิน
3.2) กลุ่มวิชาการบัญชีบริหาร

3.3) กลุ่มวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศทางการบัญชี

3.4) กลุ่มวิชาภาษาอากร

3.5) กลุ่มอื่นๆ

สำหรับผู้ต้องการประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชี จะต้องศึกษาและสอบผ่าน 8 รายวิชา ดังต่อไปนี้ จึงจะมีสิทธิขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ คือ

การบัญชีขั้นต้น/ขั้นต้น และการบัญชีขั้นกลาง/ขั้นกลาง 3 รายวิชา

การบัญชีขั้นสูง/ขั้นสูง 2 รายวิชา

การบัญชีต้นทุน 1 รายวิชา

การสอบบัญชี 1 รายวิชา

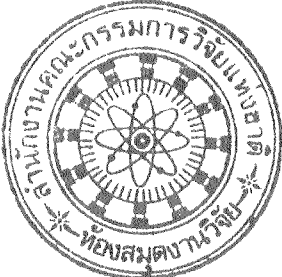
การภาษาอากร 1 รายวิชา

สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนปริญญาตรีทางการบัญชีจึงมีหน้าที่ต้องจัดทำหลักสูตรที่เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับเกณฑ์ในการรับรองหลักสูตรปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชี อย่างไรก็ตามแนวทางในการพัฒนารอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชี และหลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชีของสภาวิชาชีพบัญชียึดตามเนื้อหาวิชาตามมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชี พ.ศ. 2553 และหลักสูตรตัวอย่างปริญญาตรีทางการบัญชี

มคอ.1 สาขาวิชาการบัญชี		หลักสูตรตัวอย่าง
1) โครงสร้างหลักสูตร :	120 หน่วยกิต	126 หน่วยกิต
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต	30 หน่วยกิต
หมวดวิชาเฉพาะ	84 หน่วยกิต	90 หน่วยกิต
หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต	6 หน่วยกิต
2) รายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะ	ไม่ได้กำหนดจำนวนวิชาและหน่วยกิตแต่กำหนดเป็นกลุ่มความรู้	วิชาแกน 42 หน่วยกิต
ความรู้ด้านองค์การธุรกิจ		12 หน่วยกิต
- เศรษฐศาสตร์		- การภาษาอากร
- สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ		- การบัญชีขั้นต้น/ขั้นต้น
- บรรษัทภิบาล		- หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ
- จริยธรรมทางธุรกิจ		- การจัดการเชิงกลยุทธ์
- ตลาดการเงิน		6 หน่วยกิต
- วิธีการเชิงปริมาณ		- กลุ่มภาษาอังกฤษธุรกิจ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

มคอ.1 สาขาวิชาการบัญชี	หลักสูตรตัวอย่าง
- พฤติกรรมองค์กร - การจัดการและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ - การตลาด - ธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์ 	24 หน่วยกิต - เศรษฐศาสตร์ - สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ - บรรษัทภิบาล - จรรยาบรรณการประกอบธุรกิจ - ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและกฎหมายพาณิชย์ - ตลาดเงินและตลาดทุน - วิธีการเชิงปริมาณ - พฤติกรรมองค์กร - การจัดการและตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ - การตลาด - ธุรกิจระหว่างประเทศและโลกาภิวัตน์
ความรู้ด้านการบัญชี - การบัญชีการเงินและรายงานทางการเงิน - การบัญชีเพื่อการจัดการและการควบคุม - การภาษีอากร - กฎหมายธุรกิจ กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ - การตรวจสอบและให้บริการความเชื่อมั่น - การเงินและการจัดการทางการเงิน - คุณค่าแห่งวิชาชีพและจรรยาบรรณ	วิชาเอก 33 หน่วยกิต - การบัญชีชั้นกลาง 1/ชั้นกลาง 1 - การบัญชีชั้นกลาง 2/ชั้นกลาง 2 - การบัญชีชั้นสูง 1/ชั้นสูง 1 - การบัญชีชั้นสูง 2/ชั้นสูง 2 - การบัญชีต้นทุน 1 - การบัญชีต้นทุน 2 - การตรวจสอบภายในและควบคุมภายใน - การสอบบัญชี - ระบบสารสนเทศทางการบัญชี - รายงานการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน - การภาษีอากร 2
ความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ - ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ - ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ - ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ - ทักษะการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศ - ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในบทบาทของผู้บริหาร - ผู้ประเมิน และผู้ออกแบบระบบสารสนเทศ - อย่างใดอย่างหนึ่งหรือบูรณาการ	วิชาเลือกเฉพาะ 15 หน่วยกิต วิชาสัมมนาไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต